

Sygn. akt III AUa 261/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Anna Polak (spr.) SSA Romana Mrotek
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 9 października 2012 r. w Szczecinie

sprawy K. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 24 stycznia 2012 r. sygn. akt IV U 954/11

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

Sygn. akt III AUa 261/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 19 sierpnia 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ubezpieczonemu K. W. prawa do emerytury pomostowej z uwagi na brak wymaganego 10 - letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony K. W. zaskarżył powyższą decyzję wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał swoje dotychczasowe stanowisko.

Wyrokiem z dnia 24 stycznia 2012 roku Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że zaliczył ubezpieczonemu K. W. do pracy w szczególnych warunkach okres zatrudnienia od dnia 16 listopada 1978r. do dnia

30 czerwca 1983r. w Spółdzielni Pracy (...) w K. i od dnia 22 października 1970r. do dnia 15 lutego 1973r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K. i przyznał prawo do emerytury pomostowej.

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2012 roku Sąd Okręgowy sprostował oczywistą omyłkę pisarską zawartą w swoim wyroku, w ten sposób, że w miejsce dat „od 22 października 1970 r. do dnia 15 lutego 1973r.” wpisał „od dnia 22 października 1990r. do dnia 15 lutego 1993r.”

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy w Koszalinie oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

W dniu 11 lipca 2011 r., ubezpieczony złożył wniosek do organu rentowego w sprawie przyznania prawa do emerytury pomostowej z tytułu pracy w szczególnych warunkach tj. w charakterze rybaka.

Organ rentowy na podstawie dołączonych do wniosku dokumentów ustalił, że ubezpieczony wiek 55 lat ukończył w dniu 4 lipca 2011r., nie pozostaje w stosunku pracy i nie wykonywał pracy w warunkach szkodliwych po dniu 31 grudnia 2011 r. zgodnie z art.4 w zw. z art.8 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych.

Natomiast zgodnie z art.49 ustawy organ rentowy przyjął, że ubezpieczony do dnia 1 stycznia 2009r. nie udowodnił okresu pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 10 lat a jedynie 6 lat, 9 miesięcy i 13 dni.

Na podstawie zeznań świadka L. L. i zeznań ubezpieczonego Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony w okresie od 18 listopada 1978r. do 30 czerwca 1983r. pracował na stanowisku rybaka w Spółdzielni Pracy (...) w K. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tj. przez 8 godzin dziennie wykonując dodatkowe czynności motorzysty

W okresie od 22 października 1990r. do 15 lutego 1993r. ubezpieczony pracował na stanowisku rybaka stale i w pełnym wymiarze czasu pracy tj. przez 8 godzin dziennie w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K..

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd I instancji uznał odwołanie ubezpieczonego za uzasadnione.

W swoich rozważaniach Sąd Okręgowy podkreślił, że przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia, czy ubezpieczony pracował w spornych okresach na stanowisku rybaka stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Ubezpieczony domaga się przyznania prawa do emerytury pomostowej z tytułu pracy w szczególnych warunkach na stanowisku rybaka.

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (pracownik wykonujący prace w szczególnych warunkach wymienione w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, który spełnia warunki określone w art. 4 pkt I, 4-7, nabywa prawo do emerytury pomostowej, jeżeli:

- osiągnął wiek wynoszący co najmniej 50 lat dla kobiet i co najmniej 55 lat dla mężczyzn - w przypadku ubezpieczonego osiągnął on wiek 55 lat w dniu 4 lipca 2011 r. /data urodzenia - 04.07.1956 r.
- ma okres pracy w szczególnych warunkach wymienionej w pkt 20, 22 i 32 załącznika nr 1 do ustawy, wynoszący co najmniej 10 lat - ubezpieczony pracował przez wymagany okres w charakterze rybaka morskiego pkt 22 załącznika do ustawy, o czym niżej.

Nadto ubezpieczony spełniać musi również warunki, o których mowa w art. 4 pkt 1,4-7 ustawy, a więc:

- urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r. - warunek spełniony , data urodzenia 04.07.1956 r.,
- ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn - warunek spełniony,

3. przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - wykonywał pracę w szczególnych warunkach zgodnie z przedłożonymi świadectwami pracy i wyciągami pływania,
4. po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 - nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach po tej dacie, jednak nie wyłącza to w przypadku ubezpieczonego prawa do emerytury pomostowej, z uwagi na treść art. 49 ustawy,
5. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy - warunek spełniony.

W zakresie niespełnienia przez ubezpieczonego warunku, o którym mowa w art. 4 pkt 6 ustawy Sąd Okręgowy wskazał, że nie pozbawia go to prawa do emerytury pomostowej z uwagi na treść przepisów przejściowych. Mianowicie przepis art. 49 ustawy umożliwia również ustalenie prawa do emerytury pomostowej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy wprawdzie po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienionej w nowych wykazach prac, lecz takiego rodzaju pracę wykonywali przed dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych. Warunkiem uzyskania emerytury na podstawie tego przepisu jest jednak posiadanie na dzień 1 stycznia 2009 r., wymaganego w przepisach regulujących nabycie uprawnień do emerytury pomostowej, okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienionej w nowych wykazach prac oraz spełnienie pozostałych ustawowych warunków do uzyskania emerytury pomostowej. Warunki takie ubezpieczony na dzień 1 stycznia 2009 r., a więc na datę wejścia w życie ustawy spełniał, w szczególności co do wymaganego 10 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze

Sąd Okręgowy na podstawie zebranego materiału dowodowego w sprawie ustalił, że ubezpieczony w okresie od 16 listopada 1978r. do 30 czerwca 1983r. pracował w Spółdzielni Pracy (...) w K. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku rybaka oraz na tym samym stanowisku od 22 października 1990r. do 15 lutego 1993r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K. w takim samym zakresie.

Sąd Okręgowy podkreślił, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy. Praca taka, świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też wykonująca ją osoba ma prawo do emerytury wcześniej niż pozostali ubezpieczeni. Dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach nie ma znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj wykonywanej pracy.

Wobec powyższego sąd orzekający na podstawie zebranego materiału dokonał oceny faktycznie wykonywanych czynności pracowniczych i warunków wykonywanej przez ubezpieczonego pracy w spornych okresach.

Zdaniem Sądu Okręgowego, dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska tylko rodzaj powierzanej mu pracy.

W postępowaniu sądowym dopuszczalne jest przeprowadzenie wszelkich dowodów dla wykazania okoliczności mających wpływ na prawo ubezpieczonego do świadczenia i to zarówno wtedy, gdy pracodawca wystawił świadectwo pracy, a ubezpieczony kwestionuje jego treść co miało miejsce w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy w oparciu o zeznania ubezpieczonego, zeznania świadków przyjął, że K. W. wykonywał w spornych okresach pracę rybaka identyczną jak pozostali zatrudnieni pracownicy na stanowisku rybaka. Zeznania świadków zasługują na uwzględnienie, gdyż są logiczne i spójne. Praca rybaka jest wymieniona w wykazie prac w szczególnych warunkach w pkt 22 stanowiącym załącznik do ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych.

Zatem zgodnie z art.49 ustawy pomostowej prawo do emerytury przysługuje ubezpieczonym urodzonym po 31 grudnia 1948r., którzy wprawdzie po 31 grudnia 2008r. nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze wymienionych w wykazach prac, ale taką pracę wykonywali przed dniem wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Warunkiem uzyskania emerytury na podstawie tego przepisu jest posiadanie na dzień 1 stycznia 1999r. wymaganego w przepisach regulujących nabycie uprawnień do emerytury pomostowej okresu pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazie prac do tej ustawy, oraz spełnienie pozostałych ustawowych warunków do uzyskania emerytury pomostowej.

Zdaniem Sądu Okręgowego warunki te ubezpieczony spełnił na dzień 1 stycznia 2009r, w tym warunek 10 - letniego okresu pracy w szczególnych warunkach tj. w charakterze rybaka morskiego.

W tej sytuacji Sąd I instancji mając powyższe na uwadze zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Z rozstrzygnięciem Sądu Okręgowego nie zgodził się organ rentowy Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K., zaskarżył wyrok w całości, Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art.49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. 2008r. nr 237 poz.1656 ze zm.), poprzez uznanie, że ubezpieczony w okresie zatrudnienia od 16 listopada 1978r. do 30 czerwca 1983r. w Spółdzielni Pracy (...) w K. i w okresie od 22 października 1990r. do 15 lutego 1993r. w (...) Przedsiębiorstwie (...) w K., wykonywał prace rybaka morskiego tj. pracował na stanowisku wskazanym w poz. 22 załącznika nr 1 do cyt. ustawy i w konsekwencji przyznanie mu emerytury pomostowej, podczas gdy ubezpieczony faktycznie pracował w charakterze motorzysty kutrowego i mechanika kutrowego, a więc nie spełniał przesłanek do nabycia emerytury pomostowej po osiągnięciu wieku 55 lat,

2. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego materiału dowodowego w sprawie wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie :

- art.233 § 1 k.p.c. przez uznanie dowodu z przesłuchania ubezpieczonego oraz dowodu z zeznań świadków jako wiarygodnych, natomiast dowodu ze zgromadzonej dokumentacji, a w szczególności dowodu ze świadectw pracy z dnia 4.7.1983r., z dnia 29.10.2011r., z dnia 12.02.1993r. i z dnia 15.2.1993r. oraz dowodu z pisma Urzędu Morskiego w S. z dnia 13.12.2011r. jako niewiarygodnych w części, w której pracodawcy w świadectwach pracy wskazali, że ubezpieczony pracował najpierw w charakterze praktykanta i następnie jako motorzysta okrętowy tj. nie zajmował stanowiska "rybaka", a Urząd Morski w S. jednoznacznie wskazał, iż zgodnie z przepisami branżowymi stanowisko rybaka nie może być utożsamiane ze stanowiskiem motorzysty kutrowego i mechanika.

Tak formułując zarzuty apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania w całości.

W uzasadnieniu apelacji skarżący podniósł, że nie podziela stanowiska Sądu pierwszej instancji, że K. W. pracował w spornym okresie w charakterze rybaka.

Ze zgromadzonego materiału dowodowego, a więc ze świadectw pracy z dnia 4.07.1983r. , z dnia 25.10.2011r. , z dnia 12.02.1993r. i z dnia 15.2.1993r. , z angaży (karta 17-23 i 43 akt ZUS) , z książeczki żeglarskiej, z wyciągu pływania, a szczególnie z przesłuchania ubezpieczonego i z zeznań świadków tj. L. L. i M. M., jednoznacznie wynika, iż ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku motorzysty kutrowego i mechanika. Świadkowie oraz ubezpieczony zgodnie przyznają , iż głównym zajęciem ubezpieczonego w spornych okresach była praca w służbie mechanicznej kutra. Tym samym, w ocenie organu rentowego ubezpieczony mógł wykonywać czynności związane ze stanowiskiem rybaka, jednakże były to prace pomocnicze tj. bez cech stałości i pełnowymiarowości pod względem czasu pracy, ponieważ zgodnie z angażami w spornych okresach pracy głównym zajęciem ubezpieczonego były prace motorniczego bądź mechanika. Zarówno świadkowie jak i ubezpieczony wyrazili pogląd, iż przez pojęcia "mechanik" i "motorniczy" należy rozumieć także "rybaka". Zdaniem apelującego Sąd Okręgowy oceniając materiał dowodowy, także przychylił się to tego stanowiska i uznał, iż charakter pracy ubezpieczonego na kutrach rybackich, mimo formalnego nazwania zajmowanych przez niego stanowisk "motorzysta kutrowy" i "mechanik kutrowy" był tożsamy ze stanowiskiem rybaka

na kutrze, gdyż zgodnie z zeznaniami świadków każdy z członków załogi był przede wszystkim rybakiem i brał udział w połowach, a następnie pełnił funkcje przypisane na kutrze. Apelujący nie zgodził się z takim poglądem, gdyż słowo "rybak" w rozumieniu potocznym oznacza "osobę która pracuje na statku", nie można przekładać tego znaczenia na potrzeby uprawnień emerytalnych. Apelujący podkreślił też, że gdyby przyjąć pogląd Sądu Okręgowego za trafny, to należałoby uznać także, iż ustawodawca bezzasadnie dokonał rozróżnienia na poszczególne stanowiska związane z pracą na morzu, z którymi to stanowiskami powiązał następnie różne uprawnienia emerytalne. Poglądowi takiemu przeczy także stanowisko Urzędu Morskiego w S., który na żądanie Sądu wypowiedział się w przedmiotowej sprawie i wyjaśnił, iż stanowiska "mechanik" i "motorzysta kutrowy" w żadnym względzie nie mogą być utożsamiane ze stanowiskiem "rybaka", ponieważ do mechanika i motorzysty należy głównie praca pod pokładem w odróżnieniu od pracy "rybaka", wykonującego swoje czynności na zewnątrz. W ocenie organu rentowego, dokument w postaci pisma z Urzędu Morskiego w S. dnia 13.12.2011r. należy uznać za istotny i rozstrzygający dla sprawy.

Ponadto zdaniem apelującego należy przyjąć, że ustawodawca dokonał dywersyfikacji uprawnień emerytalnych w zależności od stanowiska pracy na statku, ponieważ uznał, iż pewne grupy pracowników powinny zostać uprzywilejowane z uwagi na wykonywanie "cięższych" prac na statku, a więc, prac charakteryzujących się szczególnie wysokim stopniem szkodliwości i uciążliwości, bądź wymagających szczególnej sprawności psychofizycznej.

Podobnie, gdyby przyjąć, że rybak to także mechanik i motornicz, za bezprzedmiotowy należałoby uznać podział stanowisk dokonany w rozporządzeniu Ministra Żeglugi z dnia 30 października 1971 r. sprawie kwalifikacji zawodowych członków załóg polskich statków morskich (Dz. U. 1971 nr 33 poz.3299 ze zm.). We wskazanym rozporządzeniu dokonano podziału na służby pokładowe, do których zaliczono między innymi młodszego rybaka, rybaka, starszego rybaka i na służby mechaniczne i elektryczne, gdzie znalazło się między innymi stanowisko motorzysty okrętowego. Podobnie jednoznacznego odróżnienia stanowisk w specjalności pokładowej od stanowisk w innych specjalnościach (służbach), w tym. specjalności mechanicznej, dokonywały inne regulacje branżowe jak np. rozporządzenie Ministra -Kierownika Urzędu Gospodarki Morskiej z dnia 17 sierpnia 1983r. w sprawie kwalifikacji zawodowych członków polskich statków morskich (Dz. U. 1983r. nr 52 poz.232 ze zmn.), rozporządzenie z dnia 23 maja 1992r. Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej w sprawie kwalifikacji zawodowych i składu załóg polskich statków morskich (Dz. U. 1992r. nr 49 poz.227 ze zmn.) oraz rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 24 sierpnia 2000r. w sprawie wyszkolenia i kwalifikacji zawodowych, pełnienia wacht oraz składu załóg statków morskich polskiej przynależności (Dz.,U.2000r. nr 105 poz.1117).

Zdaniem apelującego wskazanego podziału na poszczególne służby można doszukać się także w załącznikach A i B rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. 1983 nr 8 poa.43 ze zmn.).W zależności od wykazu i stanowiska pracy ubezpieczeni nabywali uprawnienia emerytalne w niższym lub wyższym wieku.

Także problematyka różnorodności stanowisk związanych z pracą na morzu i uprawnień emerytalnych z tego tytułu, była przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego i znalazła odzwierciedlenie w wyroku z dnia 26 maja 2010r. II UK 356/10, w którym Sąd Najwyższy jednoznacznie stwierdził, że prace rybaków morskich na stanowiskach motorzysty kutrowego, mechanika kutrowego, mechanika kierownika maszyny i jego zastępców nie są pracami rybaków morskich. Skoro nie są pracami rybaków morskich to należy przez to rozumieć, iż nie są również pracami rybaków morskich, o których mowa w poz. 22 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych.

W świetle powyższych twierdzeń organ rentowy uważa, że art.49 w związku z art.4 i art. 8 ustawy o emeryturach pomostowych, uprawniający do emerytury w jeszcze wcześniejszym wieku tj. w wieku 55 lat., jako swoisty przywilej emerytalny wymaga stosowania ścisłej interpretacji - bez stosowania wykładni rozszerzającej. Oznacza to, że dany ubezpieczony musi wykazać pracę na stanowisku odpowiadającym ściśle stanowisku wykazanym w poz. 20,22 lub 32 załącznika nr 1 do ustawy. W przedmiotowej sprawie, ubezpieczony wykonujący pracę mechanika i motorzysty w żaden sposób nie spełnia warunków wskazanego artykułu.

Tym samym w ocenie organu rentowego, brak jest podstaw do przyjęcia, że ubezpieczony w okresach od 16 listopada 1978r. do 30 czerwca 1983r. i od 22 października 1990 r. do 15 lutego 1993r. i pracował w szczególnych warunkach na stanowisku rybaka i przyznania mu z tego tytułu prawa do emerytury pomostowej w wieku 55 lat, zamiast po osiągnięciu przez ubezpieczonego wieku 60 lat czyli po osiągnięciu wieku emerytalnego dla min. mechaników kutrowych.

W odpowiedzi na apelację ubezpieczony reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie zgodził się z zarzutami podniesionymi w apelacji wnosząc o:

1. oddalenie apelacji,
2. obciążenie organu rentowego kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na apelację ubezpieczony podniósł, że stanowisko organu rentowego, który z kręgu osób wykonujących pracę rybaków morskich eliminuje tych członków załogi kutra, którzy zajmowali stanowisko motorzysty nie jest uprawnione i nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach.

Według niego pojęcie „rybaka morskiego”, jakim posługuje się załącznik nr 1 do ustawy - wykaz pracy w szczególnych warunkach w poz. 22, obejmuje nie tylko tych członków załogi, którzy zatrudnieni są na stanowisku rybaka czy starszego rybaka, ale również tych zajmujących stanowisko mechanika czy motorzysty. W ramach zawodu rybaka, które jest pojęciem ogólnym, wyodrębnić bowiem należy różnego rodzaju stanowiska, w tym motorzysty, które zajmował ubezpieczony. Ustawa o emeryturach pomostowych nie zawiera definicji rybaka, jednak pojęciem tym posługują się inne ustawy i po definicje w nich zawarte pomocniczo sięgać można również jak się wydaje przy interpretacji przepisów tejże ustawy. I tak w art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o pracy na morskich statkach handlowych (Dz.U. Nr 61, poz. 258) wskazano, iż marynarzem lub rybakim jest osoba posiadająca morskie kwalifikacje zawodowe, stwierdzone zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz.U. Nr 109, poz. 1156), a więc każdy członek załogi kutra rybackiego dopuszczony do pracy na morzu, w tym również mechanik czy motorzysta.

Zgodnie natomiast z art. 3 lit. b rozporządzenia Rady /WE/ nr 1198/2006 z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rybackiego /Dz. U. UE L 223 z 15.08.2006 r., str. 1/ rybak to osoba, której zajęciem - uznanym przez państwo członkowskie - jest zawodowe rybactwo na pokładzie czynnego statku rybackiego. Pojęciem tym obejmować należy zatem wszystkich członków załogi.

Apelujący podniósł także, że taka interpretacja pojęcia „praca rybaków morskich” zdaje się wynikać również z przywołanego przez organ rentowy w treści apelacji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2011 r., sygn. akt II UK 356/10, z treści którego wynika, iż w pracy rybaków morskich, a więc pracy osób wykonujących wszelkie czynności związane z wykonywaniem rybołówstwa morskiego wyróżnia się określone stanowiska: młodszego rybaka, rybaka, starszego rybaka, mechanika, motorzysty i inne, wszystkie te prace są jednak pracami rybaków morskich. W orzeczeniu tym, wbrew stanowisku organu rentowego Sąd Najwyższy nie przyjął, iż praca motorzysty kutrowego nie jest pracą rybaka morskiego, a jedynie wskazał, iż praca na stanowisku motorzysty nie jest pracą na stanowisku rybaka, w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Rozporządzenie to bowiem zawierało dwa wykazy prac od których uzależnione było przejście na wcześniejszą emeryturę - wykaz A i wykaz B, w których wskazane były poszczególne stanowiska zajmowane przez rybaków morskich. Prace rybaków morskich zajmujących stanowiska wykazane w wykazie A, kwalifikowane były inaczej niż prace rybaków morskich na stanowiskach zamieszczonych w wykazie B. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o emeryturach pomostowych ustawodawca nie zamieścił takiego rozróżnienia, w załączniku do ustawy nie wymienia bowiem poszczególnych stanowisk zajmowanych w załodze członków kutra rybackiego, ale posługuje się ogólnym pojęciem pracy rybaków morskich, które obejmuje wszystkich członków załogi. Praca rybaków morskich pojawia się tylko w jednym punkcie załącznika i jest w taki ogólny

sposób określona. Gdyby było inaczej i ustawodawca chciałby objąć prawem do wcześniejszej emerytury rybaków zatrudnionych na niektórych tylko stanowiskach, to z pewnością wskazałby w załączniku na konkretne stanowiska, które chce objąć prawem do wcześniejszej emerytury, wskazując na prace młodszego rybaka, rybaka, starszego rybaka, czy inne, skoro natomiast takiego doprecyzowania nie zastosował, posługując się pojęciem ogólnym, to przyjęć należy, iż przepisami ustawy objął pracę wszystkich członków załogi kutra rybackiego i wszystkie prace rybaków morskich, na wszystkich wyszczególnionych na liście załogi stanowiskach.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja organu rentowego i zarzuty w niej zawarte okazały się uzasadnione. Sąd Apelacyjny orzekając reformatoryjnie uwzględnił cały zebrany w sprawie materiał dowodowy przez Sąd pierwszej instancji, a także uzupełnił materiał dowodowy na podstawie art. 382 k.p.c. – przeprowadzając dowód z uzupełniającego przesłuchania w charakterze strony K. W.. W wyniku przesłuchania ubezpieczonego Sąd odwoławczy ustalił dodatkowo, że ubezpieczony pracował w spornych okresach jako mechanik lub mechanik i motorzysta. Do zakresu jego obowiązków na kutrze należała ocena jednostki przed wyjściem w morze, uruchomienie kutra, sprawdzenie silnika, urządzeń mechanicznych na kutrze, sprawdzenie paliwa, olejów, stanu technicznego silnika, działania urządzeń elektrycznych – oświetlenia, przetwornicy prądu, działania umywalki, sprawdzenie, czy włączają się światła nawigacyjne. Na mniejszej jednostce miał mniej pracy. Na większej jednostce było więcej pracy bowiem obsługiwał 2 agregaty. Na takiej jednostce fekalia były usuwane w porcie. Na większych jednostkach wykonywał czynności mechanika i motorzysty. Praca mechanika i motorzysty odbywała się na pokładzie i w maszynie. Pracując na kutrze wacht nie pełnił, gdyż takich nie było. Pomagał rybakom przy wydawaniu sieci. Kutry ciągnęły sieć za sobą, którą trzeba było wyciągnąć. Wszyscy członkowie załogi kutra brali udział w tych pracach. Wyciąganie sieci trwało ok. 1,5 godziny. Następnie rybę sortowano. Patroszył dorsze i te czynności były wykonywane ręcznie. Zawsze miał nadzór nad maszynownią i wracał do swojej pracy.

dowód: przesłuchanie ubezpieczonego (płyta CD k.98).

Świadczenie pracy o pracy w warunkach szczególnych w Spółdzielni Pracy (...) w K. wydało ubezpieczonemu archiwum. Z akt osobowych ubezpieczonego ze Spółdzielni Pracy (...) w K. i znajdujących się w nich angaży wynika, że w spółdzielni pracował ubezpieczony jako praktykant pokładowy, a następnie motorzysta kutrowy. Z dokumentacji z Przedsiębiorstwa (...) w K. wynika, że K. W. pracował jako motorzysta okrętowy.

Po dokonaniu powyższych ustaleń i w oparciu o zebrany materiał dowodowy w sprawie przez Sąd I instancji zeznania świadków L. L. i M. M., a także informacje wykazane z Urzędu Morskiego w S. (k. 37), z których wynika, że praca rybaka odbywała się na pokładzie jednostki pływającej, natomiast mechanik i motorzysta pracują pod pokładem, czyli w specjalności maszynowej, akta osobowe ubezpieczonego nadesłane przez archiwum i znajdujące się w nich angaże, Sąd Apelacyjny ocenił, że nie można uznać pracy wykonywanej przez K. W. od 16 listopada 1978 roku do 30 czerwca 1983 roku w Spółdzielni Pracy (...) w K. i w Przedsiębiorstwie (...) w K. (...) od 22 października 1990 roku do 15 lutego 1993 roku za pracę w szczególnych warunkach albowiem K. W. nie wykonywał takiej pracy w spornych okresach stale i w pełnym wymiarze czasu jako rybak tj. nie pracował na wskazanym stanowisku w poz. 22 załącznika nr 1 do ustawy pomostowej. Jak wynika z zebranego materiału dowodowego, który został oceniony odmiennie przez Sąd odwoławczy, niż uczynił to Sąd pierwszej instancji, ubezpieczony w szczególności w spornych okresach wykonywał czynności motorzysty kutrowego a praca w sferze mechanika na kutrze była głównym jego zajęciem. Zebrany w sprawie materiał dowodowy, zeznania świadków L. L. i M. M. oraz przesłuchanie ubezpieczonego wskazują, że ubezpieczony wykonywał również czynności związane ze stanowiskiem rybaka, ale jedynie pomocniczo, pomagając rybakom w określonym czasie przy ich pracach. Praca ta nie miała cech stałości i pełnowymiarowości, bowiem będąc motorzystą, czy mechanikiem nie mógłby wykonywać prac rybaka w pełnym wymiarze czasu pracy i stale. Jak zresztą podał sam ubezpieczony w swoich zeznaniach zawsze wracał do maszyny i kiedy inni mogli odpocząć on sprawował nad maszynownią i urządzeniami nadzór.

Sąd odwoławczy nie podzielił twierdzeń ubezpieczonego i Sądu I instancji, że charakter pracy ubezpieczonego na kutrach rybackich, daje podstawy do przyjęcia, że był on rybakim morskim i wykonywał stale i w pełnym wymiarze prace rybaka.

Sąd Apelacyjny orzekając w tej sprawie miał na uwadze orzeczenie Sądu Najwyższego z 26 maja 2011 roku II UK 356/10, w którym Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że praca rybaków morskich na stanowiskach motorzysty kutrowego, mechanika kutrowego kierownika maszyny i jego zastępców nie są pracami rybaków morskich.

W ocenie Sądu Apelacyjnego skoro tylko prace rybaków morskich zostały wymienione w załączniku nr 1 poz. 22 do ustawy o emeryturach pomostowych, to tylko prace na tym stanowisku zostały uznane za charakteryzujące się szczególnym stopniem szkodliwości i uciążliwości, bądź jako prace wymagające szczególnie wysokiej sprawności psychofizycznej, odpowiedzialności – jako prace wykonywane w trudnych warunkach atmosferycznych, na pokładzie kutra, przy połowie ryb i ich patroszeniu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przepisy przyznające prawo do emerytury pomostowej art. 49 w zw. z art. 4 i art. 8 ustawy o emeryturze pomostowej uprawniające do emerytury we wcześniejszym wieku 55 lat, należy interpretować ściśle, bowiem nabycie prawa do takiej emerytury jest swoistym przywilejem i nie można stosować wykładni rozszerzającej powyższych przepisów, a w szczególności jeżeli chodzi o rodzaj pracy i jej charakter czy też stanowisko pracy.

Sąd Apelacyjny nie podzielił stanowiska ubezpieczonego, że motorzysta kutrowy i mechanik kutrowy na kutrze rybackim jest rybakim morskim bowiem każdy z członków załogi kutra miał przypisany swój własny zakres czynności. Gdyby zamiarem ustawodawcy w przypadku ustawy pomostowej było rozszerzenie zakresu jej stosowania na inne stanowiska zawiązane z pracą na morzu to stanowiska w innych specjalnościach zostałyby wymienione w tej ustawie.

Z tych wszystkich względów zdaniem Sądu Apelacyjnego brak było podstaw do przyjęcia, że K. W. w okresach od 16 listopada 1978 roku do 30 czerwca 1983 roku i od 22 października 1990 roku do 15 lutego 1993 roku pracował na stanowisku rybaka morskiego i przyznania mu prawa do emerytury pomostowej w wieku 55 lat bowiem nie spełnił wymaganej przesłanki z art. 49 ustawy o emeryturze pomostowej z 19 grudnia 2009 roku (Dz. U. z 2008 r., Nr 237, poz. 1656) tj. nie wykazał 10-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie ubezpieczonego.

SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Romana Mrotek